

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างในจังหวัดสมุทรสาคร

Construction Labor Shortage Problems: a Case Study of Construction Projects in Samutsakhon Province

ยศววัฒน์ วชิรวีระพงศ์* , ภาณุวัฒน์ แตระกุล

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารงานวิศวกรรมกรรมการก่อสร้าง มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
19/1 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 10160

*ติดต่อ: S6745810008@sau.ac.th, 063-9933880

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการขาดแคลนแรงงานก่อสร้างในโครงการก่อสร้าง กรณีศึกษาในจังหวัดจังหวัดสมุทรสาครโดยมุ่งวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจนแนวทางในการแก้ไขปัญหา การวิจัยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโครงการ วิศวกร ผู้ควบคุมงาน และผู้รับเหมาในพื้นที่ผ่านแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญของการขาดแคลนแรงงาน ได้แก่ การพึ่งพาแรงงานต่างด้าวในสัดส่วนสูง การขาดแคลนแรงงานฝีมือเฉพาะทาง สภาพการจ้างงานที่ไม่จูงใจ แรงงานไทย และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรวัยแรงงานปัญหาดังกล่าวส่งผลให้โครงการก่อสร้างเกิดความล่าช้า ต้นทุนการก่อสร้างเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพการดำเนินงานลดลงและเพิ่มความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการทำงาน ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือควรมีการพัฒนาทักษะแรงงานผ่านการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงสวัสดิการและสภาพการทำงานให้เหมาะสม ส่งเสริมแรงงานไทยเข้าสู่อุตสาหกรรมก่อสร้าง และนำเทคโนโลยีหรือเครื่องจักรมาใช้เพื่อลดการพึ่งพาแรงงานคน ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานในโครงการก่อสร้างและสนับสนุนการกำหนดนโยบายด้านแรงงานในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การขาดแคลนแรงงาน, อุตสาหกรรมก่อสร้าง, จังหวัดสมุทรสาคร, การบริหารโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ขั้นตอนการเก็บข้อมูลดำเนินการดังนี้
- 1) การเตรียมการก่อนเก็บข้อมูลขออนุญาตหน่วยงานหรือผู้รับเหมาก่อสร้างในพื้นที่ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความยินยอมจากผู้ตอบ
 - 2) การเก็บข้อมูลภาคสนาม แจกแบบสอบถามด้วยตนเองและผ่าน Google Form ใช้เวลาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2569 ตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์
 - 3) การตรวจสอบข้อมูลหลังเก็บคัดกรองแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกป้อนข้อมูลลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (เช่น SPSS)
 - 4) ระยะเวลาเก็บข้อมูล เดือนมีนาคม-มิถุนายน 2569
 - 5) เครื่องมือ แบบสอบถาม (Online + Paper)
 - 6) ช่องทางแจกด้วยตนเองในไซต์ก่อสร้างส่งผ่านผู้ควบคุมงานให้แรงงานตอบแจกออนไลน์ผ่าน Google Form สำหรับวิศวกรและผู้รับเหมา
 - 7) การควบคุมคุณภาพข้อมูลตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนนำเข้าวิเคราะห์ รหัสข้อมูล (Coding) และเก็บในฐานข้อมูล SPSS

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง“ปัญหาการขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างในจังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโครงการ วิศวกร ผู้ควบคุมงาน และผู้รับเหมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการขาดแคลนแรงงาน
- 3) ผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงาน
- 4) แนวทางในการแก้ไขปัญหา

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโครงการ วิศวกร ผู้ควบคุมงาน และผู้รับเหมาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน พบว่า

- 1) เพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33
- 2) เพศหญิง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

สะท้อนว่าอุตสาหกรรมก่อสร้างยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีแรงงานเพศชายเป็นส่วนใหญ่

ผลการวิเคราะห์สาเหตุการขาดแคลนแรงงาน

ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการขาดแคลนแรงงาน อยู่ในระดับ “มาก”(ค่าเฉลี่ยรวม = 4.46, S.D. = 0.73)

ปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับ
ปัญหาสภาพการขาดแคลนแรงงาน	4.13	0.73	มาก
ปัญหาสาเหตุของการขาดแคลนแรงงาน	4.11	0.70	มาก
ปัญหาผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงาน	4.41	0.61	มากที่สุด
แนวทางการแก้ไขและพัฒนาแรงงานก่อสร้าง	4.46	0.63	มากที่สุด

ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ “การพึ่งพาแรงงานต่างด้าว” แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายหรือการเคลื่อนย้ายแรงงาน จะส่งผลกระทบต่อโครงการทันที รองลงมาคือ “การขาดแรงงานฝีมือ” ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพงานและระยะเวลาดำเนินโครงการ

ผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงาน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (Mean = 4.54, S.D. = 0.63)

ผลกระทบ	Mean	S.D.	ระดับ
การขาดแคลนแรงงานทำให้โครงการล่าช้า	4.54	0.59	มากที่สุด
ต้นทุนโครงการเพิ่มสูงขึ้นจากการขาดแคลนแรงงาน	4.44	0.63	มากที่สุด
คุณภาพงานก่อสร้างได้รับผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงาน	4.31	0.61	มากที่สุด
ทำให้การบริหารจัดการโครงการมีความยุ่งยากมากขึ้น	4.35	0.60	มากที่สุด

- 1) โครงการล่าช้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในพื้นที่
- 2) ต้นทุนค่าแรงเพิ่มสูง เนื่องจากต้องแข่งขันจ้างแรงงาน
- 3) บางโครงการต้องเร่งงาน ส่งผลต่อความปลอดภัย

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ไข พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” (Mean = 4.53, S.D. = 0.67)

แนวทาง	Mean	S.D.	ระดับ
ภาครัฐควรจัดโครงการฝึกอบรมแรงงานก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง	4.43	0.60	มากที่สุด
ผู้ประกอบการควรมีการพัฒนาฝีมือแรงงานในองค์กร	4.46	0.63	มากที่สุด
ควรเพิ่มแรงจูงใจด้านค่าจ้างและสวัสดิการ	4.53	0.61	มากที่สุด
ควรประชาสัมพันธ์อาชีพก่อสร้างให้คนรุ่นใหม่สนใจมากขึ้น	4.42	0.67	มากที่สุด

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะแรงงานและการปรับปรุงสวัสดิการ เป็นแนวทางที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าสำคัญมากที่สุด

สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานก่อสร้างในจังหวัดสมุทรสาครมีสาเหตุหลักจากการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวและการขาดแคลนแรงงานฝีมือ ส่งผลให้โครงการล่าช้าและต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางสำคัญในการแก้ไขคือการพัฒนาทักษะแรงงาน ปรับปรุงสวัสดิการ และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานก่อสร้าง

- 1) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในจังหวัดสมุทรสาครมีความรุนแรงในระดับมากถึงมากที่สุด
- 2) สาเหตุหลักคือการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวและการขาดแรงงานฝีมือ
- 3) ผลกระทบสำคัญที่สุดคือโครงการล่าช้าและต้นทุนเพิ่มขึ้น
- 4) แนวทางที่เหมาะสมคือการพัฒนาทักษะแรงงานและปรับปรุงสวัสดิการ
- 5) ประสพการณ์ทำงานมีผลต่อมุมมองเกี่ยวกับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ภาครัฐควรจัดโครงการฝึกอบรมแรงงานก่อสร้างในระดับพื้นที่
- 2) ผู้ประกอบการควรปรับปรุงค่าจ้างและสวัสดิการให้เหมาะสม
- 3) ควรส่งเสริมระบบอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด
- 4) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีก่อสร้าง เช่น ระบบก่อสร้างสำเร็จรูป (Precast)
- 5) จัดทำฐานข้อมูลแรงงานก่อสร้างในระดับจังหวัด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) พัฒนานโยบายแรงงานข้ามชาติให้มีความต่อเนื่องและชัดเจน
- 2) ส่งเสริมแรงงานไทยเข้าสู่อุตสาหกรรมผ่านแรงจูงใจด้านภาษีหรือเงินสนับสนุน
- 3) ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2566). รายงานสถานการณ์แรงงานฝีมือในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ปี 2566. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- [2] กรมแรงงาน. (2566). สถิติแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ปีงบประมาณ 2566. สืบค้นจาก <https://www.mol.go.th>
- [3] สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2567). รายงานเศรษฐกิจแรงงานภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างกระทรวงการคลัง.
- [4] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). รายงานแรงงานในภาคก่อสร้างประเทศไทย พ.ศ. 2567.กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- [5] จารุพรรณ ศรีวัฒนะ. (2565). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] ชูเกียรติ เกียรติชัย. (2564). การวิจัยเชิงปริมาณสำหรับงานบริหารธุรกิจก่อสร้าง. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.